

"Ürəyimizin döyüntüsü varlığınıza doğma səsidir. Nə qədər ki, köksümüzün altında ürək nizamla döyünür, qəlb sözüümüze baxır, deməli, hələ yaşamağa dəyər. Amma insan orqanizminin bütün ömrümüz boyu bir saniyə də işinə ara verməyən bu ön çalışqan orqanının da bizim diqqət və qayğı-mıza daim ehtiyacı var. Mənfi düşüncələrlə, zərərli vərdişlərlə, hədsiz gərginliklərlə ürəyi çox yormasaq, daim sağlam saxlasaq, uzun illər xidmətimizdə durar, bizi yaşamağa, həyatdan zövq almağa ruhlandırır".

Görkəmli kardioloq-alim, Azərbaycan Tibb Universitetinin Kliniki farmakologiya kafedrasının müdiri, tibb elmləri doktoru, professor Adil Baxşəliyevin müayinə və müalicə etdiyi pasiyentlərinə də, həmsöhbət olduğu bütün insanlara da əsas tövsiyəsi məhz budur. Çünki ömrünün böyük bir hissəsini kardiologiya sahəsinə həsr etmiş peşəkar həkim ürəyin insanın həyat və sağlamlığında nə qədər böyük rol oynadığını gözəl bilir.

Ürəyi qorumaq, ona qarşı rəhmli olmaq lazımdır

Hər dəfə onunla görüşəndə ilk sözü bu olur:

- Ürəyin sözünə baxırmı? Gərək ona vaxtlı-vaxtında qulluq edəsən ki, o da səni yarı yolda qoymasın. Bun-

Ürəkləri yaşadan görkəmli alim

dan ötrü fiziki aktivliyi artırmalıyıq. Düzgün və zamanında qidalanma, yuxu, istirahət, iş şəraiti də çox önəmlidir. Ürək gecə-gündüz dayanmır. Biz əsəbiləşirik - ürək reaksiya verir. Sevinirik - ürək şiddətlə döyünür. Bütün bunlara dözən ürəkdir.

- Xəstələriniz yenə də çoxdur - deyər soruşduq.

- Çoxdur... Nə qədər acınacaqlı olsa da, ürək xəstəlikləri ilbəil cavlanlaşır. İnsanlarda stres, narahatlıq, həyəcan hissələri çoxalıb. Bunlara paralel olaraq kardioloqlara müraciət edənlərin sayı da artıb. Yəni onların işi, qayğıları, problemləri günbəgün üst-üstə gəlir. Çətindir, amma çox çalışırıq ki, onları müalicə edək. Nəticə də var. Bu gün bütün dünyada ölümlərin əsas səbəblərindən biri ürək-damar xəstəlikləridir. Amma xəstələrimi gümrəh görəndə sevinirəm. Ürəyə ürəklə yanaşmaq, ona qarşı rəhmli olmaq lazımdır.

Müasir dünyamızda ürək-damar xəstəliklərinin əhatə dairəsinin genişlənməsi, bu xəstəliyin gəncləşməsi ürəyin sağlamlığı problemini xüsusilə aktuallaşdırır. Texnologiyaların inkişafı, dünyanın mobilləşməsi ilə bağlı olaraq həyatımızın sürəti, dinamizmi yüksəlib, bu isə stressi artırır, qanda toksiki maddələrin, həyəcan hormonlarının çoxalmasına səbəb olur. Nəticədə ürək-damar xəstəlikləri çoxalır.

Tale seçimi

Tibbin sahələri çoxdur. Kardiologiya ön çətin, ağır və məsuliyyətli bir sahədir. Xalq arasında bu sahənin mütəxəssislərinə "ürək həkimi" deyirlər. Belə çətin sənətin yükünü ömürlük çiyinlərinə götürənlərin ilk növbədə özləri ürəkli olmalıdırlar. Çünki ürəyin ağrısını duymaq üçün ən həssas, ən incə duyğulu qəlb gərəkdir. Onu sağaltmağa isə dərin bilik, səriştə lazımdır. Hər ürək xəstəsinə fərdi münasibət isə öz yerində.

Artıq bir neçə onillikdir ki, xəstələr əsl ürək həkiminə xas olan yüksək keyfiyyətləri professor Adil Baxşəliyevdə tapırlar. Səbəbi isə odur ki, A.Baxşəliyev onların ürəyinin dərđini də bilir, dərđinin çarəsini də!

Görkəmli alimə öz sənətində böyük uğurlar qazandıran əsas amillər onun insan sağlamlığına münasibətdə yüksək məsuliyyət hissi, eyni zamanda böyük ürək sahibi olmasıdır. Xarakterindəki yorulmazlıq, məqsədönlülük, qətrə-qətrə topladığı zəngin bilik və təcrübə, yeni ömür bəxş etdiyi minlərlə pasiyentin, onların doğmalarının sevgisini qazanması, ən əsası isə seçdiyi sənətinə sədəqəti professoru indiki zirvəyə yüksəldib.

Tibb elmi, həkimlik fəaliyyəti onun üçün sənətdən də çox taledir. Bu taleyi Adil Baxşəliyev özü seçib. 1952-ci ildə dövrünün görkəmli ziyalısı və ictimai xadimi, 19 il Azərbaycanın maliyyə naziri kimi yüksək vəzifəni şəərəflə daşımış Baxşəli Baxşəliyevin ailəsində dünyaya gəldiyindən, bəlkə çoxları düşünürdü ki, oğul övladı da gələcəkdə atasının

yolunu davam etdirəcək. İqtisadiyyat elminin sirlərinə yiyələnərək bu sahədə çalışmağa başlayacaq. Amma hələ orta məktəb illərindən onda həkimlik sənətinə böyük sevgi vardı. Həkimlər onun üçün insanların ümid, pənah yeri idilər. Ona görə də qət etmişdi ki, gələcəkdə həkim olacaq. Baxşəli müəllimin ailəsində Adillə birgə altı övlad böyüyürdü. Əsl Azərbaycan ziyalısına xas aydınlığa, müdrikiyə, eyni zamanda cəsəratə, mərdənəliyə, səmimiyyətə malik Baxşəli Baxşəliyev övladlarına halallıq, haqq-ədalət, milli köklərə bağlılıq dəyərlərini ötürürdü. Onların maarif işığında böyümələri üçün hər şəraiti yaratmağa çalışırdı. Bu ailədə böyüyən övladların hamısı elmə, təhsilə həvəsi, səxavət, humanistlik, fədakarlıq, torpağa, xalqa sevgi dərslə-

rini ilk növbədə valideynlərindən almışdılar. Məhz evdəki tərbiyə və intizam mühitinin təsiri ilə Baxşəli müəllimin övladlarının beşi orta məktəbi qızıl medalla bitirdi, onlardan dördü həm də ali məktəbi fərqlənmə diplomu ilə başa vurdu.

Adil Baxşəliyev bu övladlardan biri idi. 1969-cu ildə o, Nəriman Nərimanov adına Azərbaycan Tibb İnstitutunun tələbəsi oldu. 1975-ci ildə ali təhsilini fərqlənmə diplomu ilə bitirdi, 1976-cı ildə Əziz Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun Birinci terapiya kafedrasında böyük laborant kimi işə başladı. Növbəti iki ildə həmin institutda mərkəzi elmi-tədqiqat laboratoriyasının kiçik elmi işçisi vəzifəsində işlədi. O illərdə gənc həkimin üzünə daha bir uğur qarısı açıldı. Ölkəmiz üçün xüsusilə nadir ixtisaslar üzrə peşəkar kadrların hazırlanması məqsədilə ötən əsrin 70-ci illərində Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü və birbaşa dəstəyi ilə keçmiş ittifaqın nüfuzlu ali məktəblərinə azərbaycanlı gənclərin göndərilməsinə başlanmışdı. Adil Baxşəliyev də aspirantura təhsili almaq üçün Moskvaya göndərildi. O, 1978-ci ilə qədər bu şəhərdə Ümumittifaq Elmi-Kardioloji Mərkəzdə "daxili xəstəliklər" ixtisası üzrə məqsədli aspiranturada təhsil aldı. 1981-ci ildə namizədlik dissertasiyasını uğurla müdafiə edərək Bakıya qayıtdı. Fəaliyyətini yenə də Əziz Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun Birinci terapiya kafedrasında həkim-assistent kimi davam etdirməyə başladı.

Vətənə xidmət duyğusu

Üç ildən sonra isə onun karyerasında dəyişiklik baş verdi. Gənc alim Adil Baxşəliyev Elmi-Tədqiqat Kardiologiya İnstitutuna dəvət aldı. 1984-1985-ci illərdə bu institutda arterial hipertoniya şöbəsinin müdiri vəzifəsində işlədi. O, xəstələrin müayinə və müalicəsi ilə məşğul olur, eyni zamanda elmi tədqiqatlarını davam etdirirdi. Moskvada keçən aspirantura illərində burada gördüyü elmi mühit, böyük məktəb, dünya şöhrətli alimlərlə əməkdaşlıq, xarici təcrübənin, zəngin resursların ilçətanlığı onu özünə çəkirdi. Doktorantura təhsilini, doktorluq dissertasiyası üzərində tədqiqatlarını da burada aparmağı qət etdi. Bu arzusunun ardınca yenidən Moskvaya getdi. 1985-ci ildə N.İ.Piroqov adına II Moskva Dövlət Tibb İnstitutunda "kardiologiya" ixtisası üzrə doktoranturaya qəbul olundu. Beş il burada doktorantura təhsili aldı. 1990-cı ildə doktorluq dissertasiyasını da uğurla müdafiə etdi. 38 yaşlı perspektivli kardioloqun Moskvanın nüfuzlu elmi mərkəzlərində qalıb işləməsini istəyən alimlər çox idi. Onlar Adil Baxşəliyevə alimlik və həkimlik fəaliyyətini Moskvada davam etdirməyi təklif edirdilər. Amma o, fərqiəndə idi ki, dövlət müstəqilliyini bərpa etməkdə olan Azərbaycanda indi ona daha çox ehtiyac var. Moskvadakı el-

mi mərkəzlərdən gələn təkliflər hər nə qədər cəlbədicə olsa da, Adil Baxşəliyev Vətənə qayıtmağı üstün tutdu. Onda Azərbaycan ağır sınaqlar dövrünü yaşayırdı. Cəmiyyət ciddi sosial-iqtisadi təlatümlərlə üzləşmişdi. Tibb sahəsində xeyli problemlər vardı. Vəziyyətin necə olacağı aydın deyildi. Bununla belə, Adil Baxşəliyev kimi alimlər bilirdilər ki, problemlərin həlli üçün peşəkar mütəxəssislərin, məsuliyyətli ziyalıların köməyinə çox böyük ehtiyac var. Məhz bu hissın diktəsi ilə çətinliklər onu qorxutmadı, ölkəyə xidmət duyğusundan çəkəndirmədi. Yüksək elmi potensiala malik tanınmış kardioloq-alim 1990-1991-ci illərdə Azərbaycan Tibb İnstitutunun Müalicə-profilaktika fakültəsinin Birinci daxili xəstəliklər kafedrasının müdiri vəzifəsini tutmaq üçün müsabiqədən keçdi və həmin vəzifəyə təyin olundu. 1992-ci ildə isə kliniki farmakologiya kafedrasının müdiri seçildi.

Onun üçün öyrənməyin yaşı yoxdur

1998-ci ildə A.Baxşəliyevə daha yüksək vəzifədə etimad göstərildi. O, C.Abdullayev adına Elmi-Tədqiqat Kardiologiya İnstitutuna direktor təyin olundu. Görkəmli alim, ATU-nun Kliniki farmakologiya kafedrası ilə yanaşı, bu instituta da rəhbərlik et-

zandırdığı təcrübədir. Adil Baxşəliyev 32 ildir professordur. Azərbaycanda kardiologiya üzrə ilk aspirant və doktorant olması da onun ömürlüyünün qürur dolu məqamlarındandır.

O, 1993-1998-ci illərdə respublika Farmakologiya Komitəsinə sədrlik edib. ATU-da fəaliyyət göstərən terapiya ixtisası üzrə problem komissiyasının sədri, uzun illər Səhiyyə Nazirliyinin Dördüncü Baş İdarəsinin məsləhətçisi olub.

Elmi məktəbi olan alim

Professor Adil Baxşəliyev pedaqoji fəaliyyəti ilə elmi fəaliyyətini hər zaman uğurla bir araya gətirməyi bacarıb və onun həm səriştəli tədqiqatçı, həm praktik həkim, həm də nəzəriyyəçi alim kimi ortaya qoyduğu nəticələr parlaq şəkildə bir-birini tamamlayıb. O, 450-dək elmi əsərin, o cümlədən 4 dərsliyin, 15 metodik tövsiyənin və dərs vəsaitinin, 2 ixtirənin müəllifidir. Alimin qələmə aldığı "Ürək qan-damar sistemi xəstəlikləri" dərsliyində bu sahədə indiyədək əldə olunmuş nəzəriyyə və təcrübə əsasında kardioloji xəstəliklər və onun ayrı-ayrı sindromları haqqında əhatəli məlumatlar ümumiləşdirilib. Müəllif on üç fəsildən ibarət fundamental dərsliyində xəstəliklərin anlayışı, etiologiya və patogenizi, təsnifatı və klinikası, diaqnostikası, eləcə də rəasional müalicəsi ilə bağlı müfəssəl izahlar verir. Bu baxımdan Adil Baxşəliyevin dərsliyi tibb elminin tədris edildiyi bütün ali məktəblərdə ürək qan-damar xəstəliklərini öyrənməkdən ötrü sanballı fundamental mənbədir.

"Antiaritmik vasitələr, ürək qlükozidləri" (1993), "Hipotenziv dərman maddələri" (1995, digər müəlliflərlə birlikdə), "Klinik farmakologiya" (Dərslük. 2004 və yeni nəşr, 2009), "Mədə-bağırsaq sistemi xəstəliklərinin farmakoterapiyası" (2006), "Kardiologiya" monoqrafiyası və eyniadlı dərsliyi, "Ürək-damar xəstəliklərinin diaqnozu və müalicəsi", "Praktiki kardiologiya", "Psixotrop dərmanların kliniki farmakologiyası" və digər əsərlər professor Adil Baxşəliyevin gərgin alim və pedaqoq zəhmətinin layiqli bəhrələridir. Bu yaxınlarda isə görkəmli tədqiqatçının ingilis dilində "Clinical pharmacology" dərsliyi işıq üzü görüb.

O, öz elmi məktəbi olan alimdir, indiyə qədər 8 elmlər doktoru, 70-ə yaxın tibb üzrə fəlsəfə doktoru yetişdirib.

Kifayət qədər tələbkar elmi rəhbər və elm təşkilatçısıdır. Tibb elmi üçün yüksəkixtisaslı kadr hazırlığı məsələsində heç bir güzəştə sevmir. Yetirmələrinə son dərəcə tələbkar olduğu qədər də hörmət və qayğı ilə yanaşır. Buna görə də alimin rəhbərliyi altında müdafiə olunmuş dissertasiyalar elmi-nəzəri səviyyəsi və praktiki əhəmiyyəti ilə həmişə seçilir. Yetişdirdiyi alimlərdən başqa, o, neçə-neçə doktorluq dissertasiyasının elmi məsləhətçisi də olub.

Ömrün 70-ci zirvəsi

Professor Adil Baxşəliyev Azərbaycanın sərhədlərindən kənarada da elmimizi layiqincə təmsil edir. Dünyanın bir çox nüfuzlu elmi mərkəzlərində ona böyük rəğbət bəsləyir, əsərlərindən, irəli sürdüyü elmi müddəalardan faydalanır, bacarıqlı elm təşkilatçısı kimi təcrübəsindən, yüksək potensialından bəhrələnirlər. Görkəmli Azərbaycan alimi Almanıyanın, Rusıyanın, Yaponıyanın, Kanadanın, Çexıyanın və bir çox başqa ölkələrin kardioloji cəmiyyətlərinin rəyasət heyətinin, Rusiyada nəşr olunan "Terapevt" və "Kardioloq" jurnallarının redaksiya heyətinin üzvüdür. Barselonada, Amsterdamda, Stokholmda, Moskvada, Antalyada, MDB ölkələrinin bir çox şəhərlərində keçirilən elmi konfranslarda, konqresslərdə, beynəlxalq simpoziumlarda maraqlı məruzələrlə çıxışlar edib. Həmin məruzələr nüfuzlu elmi jurnallarda çapdan çıxıb. Adil Baxşəliyevin 200-dən çox elmi əsəri ABŞ-da, Finlandiyada, İspaniyada, Çexiyada, Hollandiyada, İsveçdə, ayrı-ayrı MDB ölkələrində, Türkiyədə işıq üzü görüb.

Elə insanlar var ki, yaşlarının üzərinə yaş gəldikcə qərar tutduqları zirvədə daha da ucalırlar. Professor Adil Baxşəliyev də belələrindəndir. Görkəmli alim ömrünün 70-ci zirvəsini fəth edir. Bu zirvədən baxanda şəərəflə, ləyaqətlə yaşamış zəngin və mənalı bir həyat tarixi görünür. Qazanılmış elmi-pedaqoji nailiyyətlər də, başqalarına örnək olan həyat da, xilas edilmiş minlərlə insan ömrü də bu tarixin parlaq səhifələridir. Bu zirvədə qəlbi dünyaya və insanlara sevgi ilə dolu böyük bir ürək döyünür. Arzu edək ki, hələ uzun illər sonra da bu ürək döyünsün və başqa ürəklərin də döyüntüsünü qorusun. Ömrün yeni zirvələrinə doğru, doktor!

*İradə ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"*

Azərbaycan.- 2022.-11 avqust.- S.5.